

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра овочівництва

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
педагогічної роботи

М.І. Мальований

“ 03 ” 09 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНЕ ОВОЧІВНИЦТВО

Освітній ступінь: перший (бакалаврський)

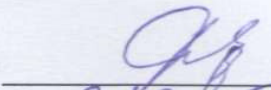
Спеціальність: 203 “Садівництво та виноградарство”

Факультет: Плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Умань – 2019 рік

Робоча програма з дисципліни «Загальне овочівництво» для здобувачів вищої освіти з спеціальності 203 Садівництво та виноградарство. – Умань: Уманський НУС, 2019 року. – 13 с.

Розробники:

Кандидат с.-г. наук, доцент Слободяник Г. Я.

Кандидат с.-г. наук, доцент Ковтунюк З. І.

Кандидат с.-г. наук, доцент Тернавський А. Г.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри овочівництва

Протокол від “30” 08 2019 року № 2

Завідувач кафедри овочівництва Улянич О. І.
“ ” 2019 року

Схвалено науково-методичною комісією вищого навчального закладу зі спеціальності 203 Садівництво та виноградарство

Протокол від “3” 09 2019 року № 1

Голова методичної комісії Тернавський А. Г.
“3” 09 2019 року

©Уманський НУС, 2019 рік

© Слободяник Г.Я., Ковтунюк З. І., Тернавський А.Г., 2019 рік

1. Мета і завдання дисципліни

Загальне овочівництво належить до профільуючої дисципліни у плані підготовки фахівця з плодоовочівництва. При вивченні дисципліни у майбутнього фахівця формуються теоретичні знання з біології розвитку овочевих рослин, їх класифікації за родинами та згідно їх виробництва, відношення до факторів навколишнього середовища, будови та використання споруд закритого ґрунту за призначенням, технологічних прийомів вирощування овочевих рослин: складання сівозміни, особливості підготовки ґрунту, насіння, методу розсади, догляду за рослинами, збирання врожаю.

Дисципліна «Загальне овочівництво» пов'язана з попереднім вивченням і знанням таких дисциплін, як ботаніка, генетика, фізіологія рослин, мікробіологія, ґрунтознавство, землеробство, агрохімія, агрометеорологія, ентомологія, фітопатологія, агрофармакологія, механізація і автоматизація с.-г. виробництва та ін.

Мета дисципліни: пізнання природи овочевих рослин, їх походження, знання індивідуального розвитку рослин, опанування технології вирощування розсади, підготовки ґрунту, сівби (садіння), догляду за ґрунтом і рослинами, правильного вибору сорту, збирання врожаю та його товарної доробки.

Студент повинен знати: Осередки походження овочевих рослин і значення цих знань для подальшого пізнання вимог рослин та створення сприятливих умов для їх вирощування. Знати властивості ґрунтів, що відповідають вирощуванню відповідних овочевих культур, будову насіння і способи їх передпосівної підготовки, строки сівби, схеми сівби і садіння розсади, норми висіву насіння, заходи боротьби з шкідниками і хворобами та бур'янами. Повинен знати сорти і гібриди овочевих рослин. Знати перелік сільськогосподарської техніки призначеної для вирощування овочевих культур. Знати норму споживання овочів. Знати принципи вибору місця і організації будівництва споруд закритого ґрунту.

Студент повинен уміти і мати навички: Визначати вирощування овочевих культур з врахуванням їх вимог та агрокліматичних умов господарства, визначити перелік культур для забезпечення ринку овочів, складати сівозміни, визначити кращі попередники в сівозміні; підготувати парниково-тепличне господарство для вирощування розсади; закладати парники, організувати проведення сівби, догляду та підготовка розсади до садіння; організувати вирощування овочевих культур у відкритому і закритому ґрунті, налагоджувати зв'язки між виробництвом і реалізацією виробленої продукції, проводити експерименти і впровадження нових розробок у виробництво.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі овочівництва під час професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів відповідної науки, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності бакалавра із садівництва та виноградарства - здатності до реалізації навчальних та соціальних завдань:

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

- ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 4. Навички здійснення безпечної діяльності.
- ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 6. Здатність працювати в команді.
- ЗК 7. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- ЗК 8. Розуміння вимог до діяльності за спеціальністю Садівництво та виноградарство, зумовлених забезпеченням сталого розвитку України.

Фахові компетентності бакалавра із садівництва та виноградарства - здатності до реалізації професійних обов'язків за видами професійних робіт:

ФК 1. Здатність обирати та використовувати базові знання зі спеціалізованих підрозділів аграрної науки.

ФК 2. Практично використовувати навички з вирощування посадкового матеріалу і розмноження овоче-баштанних рослин у відкритому і закритому ґрунті та грибів.

ФК 3. Знання та розуміння основних біологічних і агротехнологічних концепцій, правил і теорій, пов'язаних з овочевими рослинами.

ФК 4. Здатність застосовувати знання та розуміння фізіологічних процесів овочевих рослин для розв'язання виробничих технологічних задач.

ФК 5. Оцінювання, інтерпретація і синтез теоретичної інформації та практичних виробничих і дослідних даних в області овочівництва.

ФК 6. Обчислювальні навички, пов'язані із інформацією з овочівництва.

ФК 7. Уміння науково-обґрунтовано використовувати добрива та засоби захисту рослин, з урахуванням їхніх хімічних і фізичних властивостей та впливу на навколишнє середовище.

ФК 8. Використання фактів і досвіду новітніх сучасних досягнень в овочівництві.

ФК 9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ФК 10. Розуміння фундаментальних основ і використання практичних навичок вирощування овочевих культур.

ФК 11. Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у конкретних виробничих і економічних умовах.

Програмні результати навчання

ПР 1. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти з питань загального овочівництва.

ПР 2. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення в овочівництві.

ПР 3. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також вирощування овочевих рослин і підтримання стабільності овочевих агроценозів із збереженням природного різноманіття.

ПР 4. Аналізувати та інтегрувати знання із загального овочівництва в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи в даній галузі.

ПР 5. Ініціювати оперативне та доцільне вирішення виробничих проблем вирощування овочевих рослин відповідно до зональних умов.

ПР 6. Проектувати й організувати технологічні процеси підготовки і вирощування насінневого та посадкового матеріалу овочевих рослин відповідно до встановлених вимог.

ПР 7. Інтегрувати й удосконалювати виробничі процеси вирощування овоче-баштанної продукції.

ПР 8. Планувати економічно вигідне виробництво овочевої продукції.

ПР 9. Організувати результативні і безпечні умови роботи.

ПР 10. Володіти знаннями і практичними навичками, необхідними для вирішення виробничих завдань овочівництва (враховувати вимоги овочевих культур до агрокліматичних умов і вміти їх оптимізувати, складати сівозміни і культурозміни, готувати парниково-тепличні споруди для вирощування розсади і овочів на продукт; організувати і проводити передпосівну підготовку насіння, сівбу, вирощування розсади і її висаджування; реалізовувати заходи основного, весняного, передпосівного і передсадивного обробітку ґрунту, догляду за вегетуючими рослинами, зрошення, удобрення).

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи овочівництва

Змістовий модуль 1

Тема 1. Овочівництво як наукова і виробнича галузь рослинництва та її завдання. Загальна характеристика овочевих рослин.

Змістовий модуль 2

Тема 2. Вимоги овочевих рослин до умов навколишнього середовища і методи їх оптимізації у відкритому і закритому ґрунті.

МОДУЛЬ 2. Складові овочівництва закритого ґрунту

Змістовий модуль 3

Тема 3. Класифікація і конструкції культивацийних споруд та видів утепленого ґрунту.

МОДУЛЬ 3. Особливості вирощування овочевих рослин

Змістовий модуль 4

Тема 4. Технологічні прийоми вирощування і догляду за овочевими рослинами. Насіння і сівба овочевих рослин.

Тема 5. Сівозміни та культурозміни залежно від зони вирощування та спеціалізації

Змістовий модуль 5

Тема 5. Вирощування розсади овочевих рослин.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	разом	у тому числі				разом	у тому числі			
		л	лабор	інд	с.р.		л	п	інд	с.р.
<i>1</i>	2	3	5	6	7	8	9	10	11	12
МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи овочівництва										
Змістовий модуль 1										
Тема 1. Овочівництво як наукова і виробнича галузь рослинництва та її завдання. Загальна характеристика овочевих рослин.	30	6	8	4	12	24	2	2	10	10
Змістовий модуль 2										
Тема 2. Вимоги овочевих рослин до умов вирощування. методи їх оптимізації у відкритому і закритому ґрунті.	20	8	4	2	6	22	2	0	10	10
МОДУЛЬ 2. Складові овочівництва закритого ґрунту										
Змістовий модуль 3										
Тема 3. Класифікація і конструкції культивацийних споруд та видів утепленого ґрунту.	20	2	10	2	6	22	2	2	8	10
МОДУЛЬ 3. Особливості вирощування овочевих рослин										
Змістовий модуль 4										
Тема 4. Технологічні прийоми вирощування овочевих культур. Насіння і сівба овочевих рослин.	26	8	10	2	6	32	2	2	14	14
Змістовий модуль 5										
Тема 5. Технологія вирощування розсади овочевих рослин.	52	6	10	28	6	50	2	4	28	16
ВСЬОГО	150	30	42	40	38	150	10	10	70	60

5. Теми лабораторних і семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Модуль 1, ЗМ 1, 2</i>		
1	Біолого-виробнича класифікація овочевих рослин	6
2	Семінар ЗМ 1.	2
3	Розрахунки доз мінеральних добрив під урожай овочевих культур відкритого ґрунту	2
4	Розрахунки поливної і зрошуваної норми при вирощуванні овочевих культур у відкритому ґрунті. Семінар ЗМ 2	2
5	Всього	12
<i>Модуль 2, ЗМ 3</i>		
6	Фрагменти малогабаритних укриттів та види утепленого ґрунту	1
7	Конструкції парників та влаштування системи обігріву	1
8	Конструкції весняних аркових і блокових теплиць	2
9	Конструкції зимових ангарних і блокових теплиць	2
10	Розрахунок витрат тепла спорудами (парники, розсадні весняні теплиці) та визначення потреб палива для створення оптимального температурного режиму.	2
11	Семінар ЗМ 3	2
	Всього	10
<i>Модуль 3, ЗМ 4</i>		
12	Опис морфологічних ознак насіння овочевих рослин та складання гербарію	2
13	Розрахунок площі живлення і норми висіву насіння овочевих рослин	2
14	Складання сівозміни овочевих рослин у відкритому ґрунті залежно від зони вирощування.	4
15	Семінар ЗМ 4	2
16	Всього	10
<i>Модуль 3, ЗМ 5</i>		
17	Розрахунки потреби в розсаді овочевих культур відкритого ґрунту. Визначення необхідної площі культивування споруд для її вирощування. Культурозміна	6
18	Розрахунки потреби ґрунтосуміші, її компонентів і мінеральних добавок для вирощування розсади та виготовлення поживних горщечків, засипка сумішей в розсадні касети. Семінар ЗМ 5.	2
19	Виконання розрахункової роботи	2
	Всього	10
	РАЗОМ	42

6. Самостійна робота студентів

Перелік завдань для самостійного вивчення	Форми навчання/ год	
	денна	заочна
Підготовка до тестового контролю за темою: „Виробничо-біологічна класифікація овочевих рослин,,	12	10
Підготовка до тестового контролю за темою: „Вимоги овочевих рослин до умов навколишнього середовища і методи їх оптимізації у відкритому і закритому ґрунті,,	16	10
Підготовка до тестового контролю за темою: „Конструкції споруд закритого ґрунту. їх обігрівання, особливості експлуатації,,	16	10
Підготовка до тестового контролю і усного опитування за темою: „Насіння і розсада овочевих рослин,,	16	14
Підготовка до тестового контролю і усного опитування за темою: „Технологія вирощування розсади овочевих рослин,,	16	16
Всього	78	60

7. Індивідуальні завдання (розрахункова робота – 20 год)

Завдання для розрахункової роботи:

1. Складання системи удобрення овочевих рослин у відкритому ґрунті залежно від умов вирощування.
2. Розрахунки площі живлення і потреби насіння овочевих рослин залежно від схем розміщення і умов вирощування.

8. Методи навчання

Реалізація передбачених навчальним планом організаційних форм вивчення загального овочівництва вимагає забезпечити відповідність методики навчання, контролю та оцінювання кредитно-модульній та модульно-рейтинговій системі організації навчального процесу. Це передбачає проведення керівництва навчальною діяльністю студентів на лекційних і практичних заняттях, управління його самостійною роботою у позааудиторний час у відповідність до сучасних принципів взаємодії викладача і студентів. Заміна навчально-дисциплінарної парадигми освіти на гуманістичну, суб'єкт-суб'єктну уможливується за умови переорієнтації навчального процесу на пріоритетне використання програмованих, особистісно зорієнтованого активних методів модульного навчання, повне забезпечення самостійної роботи студентів засобами навчання як на паперових носіях, так і інтерактивними комп'ютерними засобами.

У відповідності до цих передумов та відведеного часу на реалізацію поставлених навчально-освітніх завдань, вивчення загального овочівництва має реалізовуватися методами, які адекватно відповідають визначеним навчальним планом організаційним формам навчання:

Лекція, як провідна форма теоретичного навчання та формування основ для наступного засвоєння студентами навчального матеріалу, – методи викладу нового матеріалу та активізації пізнавальної діяльності студентів;

самостійна робота, як провідні форми формування практичної та основ навчально-дослідної підготовки, – методи активізації пізнавальної діяльності студентів та закріплення матеріалу, що вивчається;

практичні та індивідуальні заняття, модульні контрольні роботи та домашні контрольні роботи студентів заочної форми навчання, підсумковий залік, іспит як провідні форми контролю та оцінювання знань, навичок та вмінь – методи перевірки знань, умінь та навичок.

У процесі підготовки і проведення *лекційних занять* з курсу загального овочівництва необхідно сприяти набуттю і розвитку навичок, необхідних для застосування в практичній роботі агронома-овочівника .

Критеріями оцінки лекції мають бути: 1) зміст лекції (науковість, активізація мислення і проблемність, зв'язок з агрономічною практикою майбутніх фахівців, орієнтація на самостійну роботу студентів, зв'язок із змістом попередніх і наступних лекцій, міжпредметні зв'язки); 2) методика читання лекції (план лекції і його дотримання, повідомлення інформаційних джерел; пояснення математичних понять, проблемність, виділення головних думок і висновків у кінці питань та лекції;; ефективність використання лектором тексту лекції, опорних матеріалів, раціональне ведення записів на дошці; доведення завдань на самостійну роботу); 3) керівництво роботою студентів (вимоги до ведення конспекту, навчання і методичне сприяння веденню конспекту, використання прийомів підтримування уваги студентів, дозвіл задавати питання тощо); 4) лекторські дані викладача (знання предмету, емоційність, голос, дикція, мовлення, уміння триматися перед аудиторією, бачити і відчувати аудиторією тощо); 5) результати лекції (інформаційна цінність, виховний вплив, досягнення дидактичних цілей).

Практичні заняття з загального овочівництва є основною формою систематизації студентами здобутих на лекції та у процесі самостійної роботи з інформаційними джерелами теоретичних знань, формування на їх основі практичних умінь і навичок, у процесі спілкування з викладачем вчасно одержувати об'єктивну інформацію про рейтингову оцінку рівня освітньої підготовки. У методиці проведення практичних занять особлива увага має бути звернена на самостійну роботу студента з теми *напередодні заняття*: опрацювання конспекту лекції, тем по підручникам та методичним рекомендаціям для проведення практичних занять, щоб ґрунтовно оволодіти теорією питання. Саме заняття потрібно розглядати як специфічний вид самостійної роботи, яка проводиться у формі дослідного виконання практичних робіт у послідовності вивчення модулів навчальної програми.

9. Методи контролю

Під час викладання предмету реалізуються поточний, тематичний, модульний та підсумковий види педагогічного контролю. Метод усної співбесіди використовується у процесі допуску студента до виконання лабораторної роботи, а також після опрацювання студентом пропущеної лекції, на індивідуальних заняттях. Поточний контроль та практична перевірка знань студентів здійснюється у ході лабораторних занять. Тематичний (модульний) контроль, метод оцінювання результатів засвоєння змістових та дидактичних модулів здійснюється методом виконання кожним студентом індивідуального тестового завдання та розрахункової роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

У відповідності до рішення вченої ради університету про організацію навчального процесу навчальні успіхи студента з дисципліни за підсумками поточного контролю сумарно оцінюються максимально 70 балами. На екзамені студент може максимально набрати 30 балів.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Мо- дуль	ЗМ	Тема	3	4	5
3 курс 5 семестр					
1	1	Біолого-виробнича класифікація овочевих рослин. <i>Семінар ЗМІ</i>	3,5	4	5
1	2	Розрахунки доз мінеральних добрив під урожай овочевих	1,5	2	3

		культур відкритого ґрунту			
1	2	Розрахунки поливної і зрошуваної норми при вирощуванні овочевих культур у відкритому ґрунті	1,5	2	3
1	2	Семінар ЗМ 2	2	3	4
		Всього	8,5	11	15
2	3	Фрагменти малогабаритних укриттів та види утепленого ґрунту. Конструкції парників та влаштування системи обігріву	1,5	2	3
2	3	Конструкції весняних теплиць	2,5	3	4
2	3	Розрахунок витрат тепла спорудами та визначення потреб палива для створення оптимального температурного режиму.	2	3	4
		Семінар ЗМ 3	2	3	4
		Всього	8	11	15
3	4	Опис морфологічних ознак насіння овочевих рослин та складання гербарію	3	4	6
3	4	Розрахунок площі живлення і норми висіву насіння овочевих рослин	1,5	2	3
		Складання овочевих сівозмін у відкритому ґрунті	3	3	6
		Разом ЗМ 4	6	7	12
3	5	Розрахунки потреби в розсаді овочевих культур відкритого ґрунту. Визначення необхідної площі культивацийних споруд для її вирощування. Культурозміна.	3	4	6
3	5	Розрахунки потреби ґрунтосуміші, її компонентів, мінеральних добавок для вирощування розсади, виготовлення поживних горщечків, засипка сумішей в касети.	1,5	2	3
		Семінар ЗМ 5	3	3	5
		Разом ЗМ 5	7,5	9	14
		Разом	30	38	56
		Розрахункова робота	8	11	14
		Всього годин	38	49	70
		Екзамен	22	26	30
		РАЗОМ ГОДИН	60	75	100

11. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Навчальна практика

Передбачено проведення ознайомчої (1 курс 0,5 кредити/групу), навчальної (2 курс 1,5 кредити/групу), технологічної (виробничої) (3 курс: 6 кредитів/групу). Проведення практики згідно методичних вказівок до навчальної і виробничої практики з овочівництва.

13. Методичне забезпечення

Овочівництво / Практикум. За ред. В.І. Лихацького. Вінниця, 2012. 451 с.

Програма і методичні вказівки навчальної (наскрізьної) і технологічної практики студентів факультету плодоовочівництва, екології та захисту рослин, Умань, 2018 р.

Довідковий матеріал з овочівництва. З.Д. Сич та ін. К.: НУБіП України. 2012. 201 с.

Улянич О.І., Слободяник Г. Я., Тернавський А. Г., Ковтунюк З. І. та ін. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з овочівництва для студентів напряму підготовки 6.090101 – Агрономія за ознаками спеціальності «Плодоовочівництво і виноградарство» освітнього рівня «Бакалавр». Умань, 2018, УНУС. – 27 с.

Ковтунюк З.І., Тернавський А.Г. Методичні рекомендації для виконання розрахункової роботи з дисципліни „Загальне овочівництво» студентами денної форми навчання спеціальності 203 Садівництво та виноградарство. Умань, 2019, Уманський НУС. 8 с.

Сич З.Д. Атлас овочевих рослин / З.Д. Сич, І.М. Бобось. К.: Друк ОО: АРТ-ГРУП, 2010. 112 с.

Плакати, таблиці, каталоги, гербарії.

14. Рекомендована література

Базова

1. Овочівництво / Практикум / За ред. В.І. Лихацького. Вінниця, 2012. 451 с.
2. Лихацький В.І., Бургарт Ю.Є., Васянович В.Д. Овочівництво. К.: Урожай, 1996. Ч. I. 300 с.
3. Лихацький В.І., Бургарт Ю.Є., Васянович В.Д. Овочівництво. К.: Урожай, 1998. Ч. II. 358 с.
4. Лихацький В.І., Бургарт Ю.Є. Овочівництво (практикум). К.: Вища школа, 1994. 365 с.
5. Яровий Г.І., Романов О.В. Овочівництво: навч. посібник. Харків: ХНАУ, 2017. 376 с.
6. Современное промышленное производство овощей и картофеля с использованием систем капельного орошения и фертигации: Учебное пособие для учеб заведений по спец. 1310 «Агрономия» / Гиль Л.С., Дьяченко В.И., Пашковский А.И., Сулима Л.Т. Ж.: ЧП «Рута». 390 с.
7. Гиль Л.С., Пашковський А.І., Сулима Л.Т. Сучасні технології овочівництва закритого і відкритого ґрунту. Ч. 1, 2. Навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга, 2008.
8. Сич З. Д. Овочівництво: навчальний посібник / З.Д. Сич, І.М. Бобось, І.О. Федосій. К.: ЦП «Компринт», 2018. 406 с.
9. Болезни и вредители овощных культур. К.: Юнивест Медиа, 2008. 256 с.
10. Барабаш О.Ю., Тараненко Л.К., Сич З.Д. Біологічні основи овочівництва. Київ, Арістей, 2005. 341 с.

Допоміжна

1. Книга–каталог. Сорти і гібриди овочевих та баштанних культур. Харків: Магда ЛТД, 2003. 176 с.
2. Лихацький В.І. Баштанництво. К.: Вища школа, 2002. 165 с.
3. Операційні технології виробництва овочів. /За ред. О.С. Болотських. Урожай, 1988. 342 с.
4. Досвід виробництва та маркетингу овочів в Україні (Результати досліджень Проекту

- аграрного маркетингу за 2004–2005 рр.). иїв: ППФ „Інфорт”, 2006. 384 с
5. Барабаш О.Ю. Догляд за овочевими культурами / О.Ю. Барабаш, З.Д. Сич, В.Л. Носко. К.: Нововведення, 2008. 122 с.
 6. Барабаш О.Ю. Овочівництво. К.: Вища школа, 1994. 373 с.
 7. Болотских А.С. Настольная книга овощевода. Харьков : Фолио, 1998. 488 с.
 8. Болотских А.С. Овощи Украины. Харьков: Орбита, 2001. 1088 с.
 9. Ганичкина О.А. Все об овощах. СПб.: ЗСКЭО Кристалл; М.: Оникс, 2009. 208 с.
 10. Гармонія овочевої краси та користі /З.Д. Сич, І.М. Сич. К.: Арістей, 2005. 190 с.
 11. Довідник овочівника / О.Ю. Барабаш, П.С. Семенчук. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – Львів: Каменяр, 1985. 208 с.
 12. Довідник овочівника Степу України / Г.І. Латюк, Л.М. Попова, П.С. Тихонов, Б.С. Ангел, С.П. Максимов, Л.М. Сапожникова, Ю.Є. Клечковський. Одеса: ВМВ, 2010. 470 с.
 13. Козак В. Гриби України. Тернопіль, 2009. 224 с.
 14. Сич З.Д., Якубенко Б.Є., Котюк Н.В., Бобось І.М. Насіння овочевих культур. К.:НАУ, 2008. 34 с.
 15. Сучасні технології в овочівництві / За ред. К.І. Яковенка. Харків, ІОБ УААН, 2001. 126 с.

Інформаційні ресурси та періодичні видання

http://www.agromage.com/stat_id.

<http://www.agrobiotech.com.ua/ua/using/onion.php>

<http://www.irrigation.org.ua>

http://www.chesnok.info/catalog_left/tehnika_dlya_vozdeljvaniya_luka.html

<http://www.ovoshevodstvo.com/journal/>

<http://www.ovoshchevodstvo-i-teplicnoe-khozyaystvo.html> та інші.

Агроогляд / (Серія Овочі та фрукти). Журнал плодоовочевого бізнесу. Щотижневик.

Каталог сортів рослин, придатних для поширення в Україні, щорічно.

Настоящий хозяин. Украинский агрожурнал советов и рекомендаций для профессионалов.

Основатель и издатель ООО „Издательство „Деметра”.

Овощеводство и тепличное хозяйство.

Овощеводство. Ежемесячный украинский журнал для профессионалов. Учредитель и издатель ООО „Юнвест Медиа”.

Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених для використання в Україні. Офіційне видання. – К.: ЮНІВЕСТ МЕДІА. Щорічно.

Ресстр сортів рослин України, придатних для поширення в Україні (Овочеві та лікарські рослини), щорічно